Evropský parlament
2024-2029

Výbor pro rybolov

2024/2127(INI)

17.10.2025

NÁVRH ZPRÁVY

o víceletém plánu pro Baltské moře a dalším postupu
(2024/2127(INI))

Výbor pro rybolov

Zpravodajka: Isabella Lövin

PR_INI

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....10

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o víceletém plánu pro Baltské moře a dalším postupu
(2024/2127(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1380/2013 ze dne 11. prosince 2013 o společné rybářské politice, o změně nařízení Rady (ES) č. 1954/2003 a (ES) č. 1224/2009 a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 2371/2002 a (ES) č. 639/2004 a rozhodnutí Rady 2004/585/ES[1] (SRP),

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1139 ze dne 6. července 2016, kterým se zavádí víceletý plán pro populace tresky obecné, sledě obecného a šprota obecného v Baltském moři a pro rybolov využívající tyto populace a kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 2187/2005 a zrušuje nařízení Rady (ES) č. 1098/2007[2] (nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři),

– s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/56/ES ze dne 17. června 2008, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti mořské environmentální politiky (rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí)[3],

– s ohledem na směrnici Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin[4],

– s ohledem na nařízení Rady (EHS) č. 2115/77 ze dne 27. září 1977, kterým se zakazuje cílený rybolov a vykládka sledě obecného pro jiné průmyslové účely než k přímé lidské spotřebě[5],

– s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků[6],

– s ohledem na strategii EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030, kterou představila Komise ve svém sdělení ze dne 20. května 2020 nazvaném „Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 – navrácení přírody do našeho života“ (COM(2020)0380),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 5. června 2025 nazvané „Evropský pakt pro oceány“ (COM(2025)0281),

– s ohledem na Úmluvu o ochraně mořského prostředí oblasti Baltského moře z roku 1992 (Helsinská úmluva), která vstoupila v platnost dne 17. ledna 2000, a na Komisi

[1] Úř. věst. L 354, 28.12.2013, s. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj.
[2] Úř. věst. L 191, 15.7.2016, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1139/oj.
[3] Úř. věst. L 164, 25.6.2008, s. 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/56/oj.
[4] Úř. věst. L 206, 22.7.1992, s. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj.
[5] Úř. věst. L 247, 28.9.1977, s. 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1977/2115/oj.
[6] Úř. věst. L 20, 26.1.2010, s. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj.

pro ochranu baltského mořského prostředí, známou také jako Helsinská komise (HELCOM),

– s ohledem na podkladovou analýzu vyžádanou parlamentním Výborem pro rybolov s názvem „Víceletý plán pro Baltské moře – nutná změna řízení“, kterou zveřejnilo generální ředitelství pro soudržnost, zemědělství a sociální politiky v srpnu 2025[7],

– s ohledem na studii Evropské parlamentní výzkumné služby ze září 2025 nazvanou „Hodnocení nařízení o víceletém plánu pro Baltské moře – posouzení provádění na evropské úrovni“,

– s ohledem na zprávu Evropské agentury pro životní prostředí ze dne 29. září 2025 nazvanou „Evropské životní prostředí a klima: znalosti pro odolnost, prosperitu a udržitelnost“,

– s ohledem na zprávu komise HELCOM ze dne 31. října 2023 nazvanou „Stav Baltského moře 2023 – třetí ucelené hodnocení komise HELCOM za období 2016–2021“,

– s ohledem na zprávu Mezinárodní rady pro průzkum moří (ICES) ze dne 26. listopadu 2024 nazvanou „Ekoregion Baltského moře – přehled ekosystémů“, ICES Advice 2024, oddíl 7.1,

– s ohledem na zprávu rady ICES z roku 2022 nazvanou „Workshop o referenčních bodech ICES (WKREF1)“, ICES Scientific Reports. 4:2. 70 a násl.,

– s ohledem na zprávu ICES z roku 2022 nazvanou „Workshop o referenčních bodech ICES (WKREF1)“, ICES Scientific Reports. 4:68. 96 a násl.,

– s ohledem na zprávu rady ICES z roku 2023 nazvanou „Workshop o pokynech a metodách ohledně návrhu a hodnocení plánu obnovy pro populace kategorie 1 a 2 (WKREBUILD2)“, ICES Scientific Reports. 5:112. 79 a násl.,

– s ohledem na zprávu Společného výzkumného střediska Komise z listopadu 2024 nazvanou „Vědeckotechnický a hospodářský výbor pro rybářství (VTHVR) – Výroční hospodářská zpráva o rybářském loďstvu EU za rok 2024 (STECF-24-03 a STECF-24-07)“,

– s ohledem na zvláštní zprávu Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) ze září 2019 s názvem „Oceány a kryosféra v měnícím se klimatu“,

– s ohledem na zprávu námořní služby Copernicus ze září 2025 nazvanou „9. vydání zprávy programu Copernicus o stavu oceánů“,

– s ohledem na zprávu Postupimského institutu pro výzkum dopadů na klima ze dne 24. září 2025 nazvanou „Zdravotní prohlídka planety v roce 2025: vědecké hodnocení stavu planety“,

[7] Podkladová analýza – „The multiannual plan for the Baltic Sea – A change in management needed“ (Víceletý plán pro Baltské moře – nutná změna řízení), Evropský parlament, Generální ředitelství pro soudržnost, zemědělství a sociální politiku, odbor politiky regionálního rozvoje, zemědělství a rybolovu, srpen 2025.

– s ohledem na společné prohlášení Generálního ředitelství Komise pro námořní záležitosti a rybolov a rady ICES ze dne 18. září 2025 nazvané „Věda o přizpůsobení se a koordinovaná správa pro meziodvětvové kroky na obnovu Baltského moře“,

– s ohledem na zprávu Výboru pro rybolov ze dne 28. dubna 2025 nazvanou „Pracovní dokument o provádění nařízení (EU) 2016/1139 (‚víceletý plán pro Baltské moře‘)“,

– s ohledem na článek 55 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro rybolov (A10-0000/2025),

A. vzhledem k tomu, že víceletý plán EU pro rybolov v Baltském moři (nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři) nedosáhl svých cílů a nevedl k obnově a udržení populací lovených druhů nad úrovněmi, které mohou vytvářet maximální udržitelný výnos, ani k zavedení ekosystémového přístupu k řízení rybolovu, což vedlo k mnoha katastrofálním socioekonomickým důsledkům pro odvětví rybolovu;

B. vzhledem k tomu, že populace tresky obecné v Baltském moři se vyčerpaly a neobnovily se, přestože cílený rybolov byl ukončen od roku 2019;

C. vzhledem k tomu, že drobný pobřežní rybolov provozuje 92 % plavidel v Baltském moři, vykládají ovšem pouze 7 % celkové hmotnosti, přestože tvoří 22 % hodnoty vykládky, což svědčí o vyšší přidané hodnotě v tomto segmentu loďstva;

D. vzhledem k tomu, že podle hodnocení Vědeckotechnického a hospodářského výboru pro rybářství zřízeného v rámci Komise se hrubá přidaná hodnota pro drobné rybáře od zavedení nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři drasticky snížila, což ohrožuje potravinové zabezpečení a zvyšuje závislost EU na dovozu;

E. vzhledem k tomu, že Baltské moře trpí četnými tlaky způsobenými člověkem a dlouhodobým zhoršováním stavu a je obzvláště zranitelné kvůli mělké mořské pánvi s geneticky jedinečnými druhy, které se evolučně přizpůsobily životu v brakické vodě s přirozeně nízkou salinitou a obsahem kyslíku;

F. vzhledem k tomu, že tlaky z horních toků, jako je zatížení živinami a znečištění chemickými látkami z minulosti, jako je rtuť a polychlorovaný bifenyl, se sice v průběhu času snížily, rybolov ale zůstal silným stresovým faktorem pro klíčové rybí populace;

G. vzhledem k tomu, že dopady oteplování mořské vody způsobené globální změnou klimatu jsou v Baltském moři obzvláště rychlé a očekává se, že povedou k dalším dalekosáhlým a převážně neznámým důsledkům, včetně nejistoty ohledně budoucí reprodukční schopnosti rybích populací;

H. vzhledem k tomu, že členské státy nadále rozhodují o nebezpečně vysokých kvótách pro populace ryb, které jsou na rekordně nízké úrovni biomasy nebo se jí blíží, a ignorují úrovně požadované nařízením o víceletém plánu pro populace v Baltském moři a rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí, které rovněž vyžadují vyvážené potravní sítě a populace se zdravým rozdělením podle velikosti a věku;

I. vzhledem k tomu, že v roce 1995 byl v oblasti Baltského moře povolen průmyslový rybolov za účelem získání rybí moučky a rybího oleje a od té doby se rybolov transformoval prostřednictvím systémů individuálních převoditelných kvót tak, aby jej prováděl menší počet větších plavidel, která dominují vykládkám sledě obecného; vzhledem k tomu, že ve Švédsku se dnes k přímé lidské spotřebě využívá pouze 10 % a Finsku 17 % úlovků;

J. vzhledem k tomu, že hodnocení jednotlivých druhů a vědecká doporučení vedla za současných environmentálních podmínek ke strukturálnímu nadhodnocení reprodukční kapacity a celkové velikosti populace;

K. vzhledem k tomu, že rada ICES dostatečně nezdůrazňuje rizikové aspekty a je třeba zlepšení, aby lépe odrážela kvalitu hodnocení a relevantní problémy;

L. vzhledem k tomu, že rada ICES v září 2025 společně s Generálním ředitelstvím Komise pro námořní záležitosti a rybolov uvedla, že v případě Baltského moře „tradiční jednotné řízení jednotlivých druhů již nestačí k řešení zjištěné složité situace“;

M. vzhledem k tomu, že Spojené státy, Kanada, Nový Zéland a Austrálie používají opatrnější přístup ke stanovování kvót než EU a zahrnují výslovné rezervy zohledňující nejistotu a automaticky spouštěné plány obnovy v případě překročení mezních hodnot;

N. vzhledem k tomu, že rozhodnutí o celkovém přípustném odlovu, technická pravidla a nápravná opatření se neřídila požadavkem článku 5 nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři, aby byla přijata opatření k přijetí „veškerých vhodných nápravných opatření, která zajistí rychlý návrat dotčené populace nad úroveň, která může vytvářet maximální udržitelný výnos“;

O. vzhledem k tomu, že nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři bylo zamýšleno jako flexibilní rámec, který lze upravit v rámci regionalizovaného přístupu, avšak tyto změny zaznamenaly jen omezený úspěch;

P. vzhledem k tomu, že přestože se v několika nařízeních EU, na něž se odkazuje v nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři, stanoví, jak se vyhnout riziku a jak posoudit zdravé populace a složky ekosystému, rozhodnutí o řízení se jimi dostatečně neřídila;

Q. vzhledem k tomu, že v systému rozhodování EU o celkových přípustných odlovech se v současnosti rozlišuje mezi řízením cílových druhů a potřebami ochrany ostatních druhů, přestože jsou součástí jednoho ekosystému a mají stejné požadavky na dosažení zdravého stavu;

R. vzhledem k tomu, že predace původními druhy je přirozenou součástí ekosystému Baltského moře; vzhledem k tomu, že z vědeckých důkazů vyplývá, že její dopad na rybí populace je lokální, specifický a s celkovými účinky, které zůstávají omezené;

S. vzhledem k tomu, že přípravné diskuse o rozhodnutích o celkovém přípustném odlovu probíhají v rámci fóra pro rybolov v Baltském moři (BALTFISH), což je skupina, která je ve srovnání s ostatními přípravnými orgány a pracovními skupinami EU málo transparentní;

Bezodkladná opatření

1. vyzývá Komisi a Radu, aby využily všechny dostupné právní nástroje k zastavení dalšího zhoršování, které by mohlo vést k úplnému vyčerpání populací ryb v Baltském moři, mimo jiné s využitím aktů v přenesené pravomoci, společných doporučení a článků 5 a 8 nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři, ustanovení článku 12 SRP a iniciativ členských států prostřednictvím článků 8, 11, 13, 17 a 20 SRP, a to buď jednostranně, nebo prostřednictvím regionalizace podle článku 18;

2. naléhavě vyzývá Komisi, aby přestala uplatňovat dosavadní přístup k pokračování rybolovu v Baltském moři a místo toho přešla do fáze obnovy a rekonstrukce;

3. vyzývá k urychlenému zavedení rezerv v rámci předběžné opatrnosti jako reakci na nedávné, opakované a strukturální nadhodnocení velikosti a produktivity většiny populací ryb v Baltském moři, které vedlo k dlouholetému nezjištěnému nadměrnému rybolovu; vyzývá Radu, aby stanovila celkové přípustné odlovy alespoň o 50 % nižší než F_{MSY} pro všechny populace, které nedosahují hodnot pro zahájení opatření podle nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři;

4. vyzývá členské státy a Komisi, aby zvážily zavedení naléhavých opatření v souladu s články 12 a 13 SRP a aby urychleně připravily opatření na základě analýzy nákladů a přínosů týkající se uzavření většiny rybolovných oblastí, přičemž by měly vzít v úvahu ztráty příjmů, zdrojů obživy, potravinového zabezpečení a budoucí náklady spojené s nečinností;

5. vyzývá Komisi, aby vypracovala seznam dalších nápravných opatření, jak je uvedeno v článku 5 nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři, která lze použít na základě ustanovení stávajících právních předpisů s cílem dosáhnout obnovy populací, které jsou v současné době v Baltském moři na kritické úrovni;

6. zdůrazňuje, že tato nápravná opatření musí zahrnovat vytvoření oblastí obnovy rybích populací a uzavření oblastí se zaměřením na zimní/předtřecí oblasti, jakož i oblastí tření a líhnutí ryb, a to v souladu s ustanoveními právního předpisu o obnově přírody;

7. připomíná Komisi, že je nezbytné chránit rybolov pro lidskou spotřebu s omezenými vykládkami, a umožnit tak provozování tohoto rybolovu během fází obnovy, čímž se podpoří spravedlivý přechod na nízkouhlíkové rybářské loďstvo s nízkým dopadem;

Změna vědeckých doporučení

8. naléhavě žádá Komisi, aby neprodleně požádala radu ICES o vypracování vícedruhového poradenství založeného na ekosystémech a zohledňujícího změny životního prostředí, s referenčními body založenými na ekosystémech a úmrtnost způsobenou rybolovem s ohledem na stav ekosystému, jakož i o doplňkové ukazatele, které by sladily nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři s požadavky rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí, například o ukazatele týkající se velkých ryb;

9. vyzývá Komisi, aby požádala radu ICES o zavedení rezerv v rámci předběžné opatrnosti ve vědeckých doporučeních a o zrušení jakéhokoli používání rozpětí nad

maximální udržitelný výnos a o doporučení ohledně stanovení „ekosystémových stropů“ omezujících celkovou biomasu, kterou lze z ekosystému odstranit;

10. vyzývá Komisi, aby požadovala, aby se při všech hodnoceních populací používaly referenční body biomasy B_{MSY}, jak je uvedeno v cílech nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři a SRP;

11. vyzývá Komisi, aby si vyžádala vědecké posudky, které jasně zdůrazní rizika spojená se současným stavem životního prostředí a zvýšenou nejistotou v důsledku změny klimatu;

12. vyzývá Komisi, aby požádala o revizi stávajících pravidel odlovu, přičemž uznává, že se jedná o interní proces rady ICES, neboť závisí na nových legislativních pravidlech nebo změně výkladu stávajících pravidel;

13. vyzývá Komisi, aby požádala radu ICES o vypracování pokynů pro členské státy a Komisi, jak vykládat vědecká doporučení, aby byla v souladu s ekosystémovým přístupem a přístupem předběžné opatrnosti, a zároveň došlo k obnově odolnosti Baltského moře;

14. vyzývá Komisi, aby zvážila vypracování jasných a transparentních pravidel pro stanovování celkového přípustného odlovu, která by byla úzce sladěna s cíli nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři a odpovídala novému vícedruhovému poradenství založenému na ekosystému; žádá Radu, aby zveřejňovala výroční zprávy vysvětlující a odůvodňující rozhodnutí o celkovém přípustném odlovu a další opatření, aby byl postup stanovování celkového přípustného odlovu a diskuse v rámci programu BALTFISH otevřený a transparentní pro širokou veřejnost a aby se členské státy zodpovídaly za svá rozhodnutí;

15. vyzývá členské státy a Komisi, aby jakýkoli přístup k přirozené predaci zakládaly na vědeckých poznatcích, upřednostňovaly preventivní, nesmrtící a místně zaměřená opatření a zajistily odpovídající monitorování, financování a spolupráci zúčastněných stran za účelem provádění účinných postupů zmírňování;

Právní změny

16. naléhavě vyzývá Komisi, aby zahájila přezkum nařízení o víceletém plánu pro populace v Baltském moři a zahrnula do něj ekosystémové referenční body (ERP) definující „bezpečný operační prostor“, který současně zohledňuje produktivitu, trofické vztahy, biologickou rozmanitost, dopady na stanoviště a environmentální kapacitu a poskytuje záruky omezující příliš optimistické poradenství týkající se jedné populace; zdůrazňuje, že tento přezkum by měl zahrnovat mechanismy environmentální reakce, které vyvolají řídící opatření vyžadující snížení rybářského tlaku na všechny populace, aby se ochránila celá potravní síť, pokud body ERP svědčí o snížení celkové produktivity ekosystému;

17. vyzývá Komisi, aby vytvořila skupinu pro řízení ekosystémů Baltského moře, která by zahrnovala odborné znalosti komise HELCOM a rady ICES, a aby zřídila stálou poradní platformu zúčastněných stran, která by se skládala především z místních subjektů v pobřežních komunitách, jako jsou komerční rybáři, rekreační rybáři, zúčastněné strany v oblasti cestovního ruchu, nevládní organizace a místní orgány, a která by přispívala

svými podněty k rozhodnutí o celkovém přípustném odlovu a dalším opatřením;

18. vyzývá Komisi, aby vyjasnila a stanovila pravidla pro přijatelnou míru rizika a časové rámce v souvislosti se závazky obnovit populace a přírodu a ochránit zdravé ekosystémy;

19. vyzývá Komisi a Radu, aby zvážily právně závazná pravidla pro opatření, která by se přijímala automaticky, pokud populace klesnou pod hodnoty stanovené v souladu s přístupem předběžné opatrnosti, které vyvolají přijetí opatření, čímž by EU uplatňovala obdobnou regulaci jako lépe řízené regiony, např. Austrálie, Nový Zéland, Kanada a Spojené státy;

20. vyzývá Komisi a Radu, aby znovu zavedly zákaz rybolovu pro jinou než lidskou spotřebu, který platil do roku 1995, kdy byly původně povoleny výjimky pouze „za předpokladu, že takový rybolov nepředstavuje riziko nevratného ekologického poškození“;

21. vyzývá Komisi a Radu, aby navrhly moratorium na průmyslový rybolov vlečnými sítěmi a zastavily veškerý lov při dně pomocí vlečných sítí v pobřežních oblastech a mělčinách a ve všech druzích chráněných mořských oblastí, dokud nebudou vypracována tato právní pravidla a kritéria;

°

° °

22. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Baltské moře se nachází v krizi a je třeba urychleně změnit způsob, jakým se k této mořské pánvi chováme. Z krátkodobého hlediska není důležité, zda jsou zavedena dostatečná pravidla či nikoli, protože Baltské moře nemůže čekat na aktualizovaná nebo nová pravidla. Výkonný tajemník komise HELCOM shrnul během ministerského setkání „Naše Baltské moře“ ve Stockholmu v září 2025 situaci takto:

„Kdyby bylo naše moře lidským pacientem, bylo by v kritickém stavu a jeho přežití by bylo možné, ale ne zaručené. Pacient, který potřebuje intenzivní péči a vyžaduje okamžité a trvalé úsilí kompetentních a zkušených lékařů, přičemž úspěch závisí na včasném provedení nejlepších a nejmodernějších léčebných postupů.“

V této zprávě se vyzývá k okamžitým opatřením a zároveň se navrhují důležité změny v dlouhodobějším výhledu. O nutnosti urychlené léčby tohoto pacienta, Baltského moře, však není třeba diskutovat, je třeba jednat okamžitě a s tím, co už máme k dispozici.

Tento návrh rovněž není výzvou k postupným malým úpravám. Je to výzva k nezbytné a naléhavé nápravě systémového selhání v oblasti regulace. Pokud se tyto změny provedou, nabídnou schůdnou cestu k ekologické obnově, zvýšení příjmů pobřežních rybářů, posílení potravinového zabezpečení a dodržování právních předpisů EU.

Navrhovaná opatření uvedená v tomto návrhu je třeba chápat jako tři samostatné bloky s různými časovými harmonogramy:

1. okamžitá opatření, která lze přijmout podle stávajících rámců;

2. nezbytné kroky k vypracování vhodných vědeckých doporučení pro ekosystémy a referenčních bodů;

3. návrhy nového přístupu k řízení Baltského moře, který bude vyžadovat právní změny víceletého plánu.

Obnova ekosystému prostřednictvím naléhavých opatření

Je zřejmé, že baltský ekosystém potřebuje obnovu a že nelze pokračovat stejně jako doposud. Rybolov převážně pro rybí moučku určenou pro lososí a norkové farmy není dostatečně dobrým důvodem pro ohrožení ekosystémových služeb zdravého Baltského moře pro budoucnost. V Baltském moři kdysi hojná populace tresky obecné se tragicky vyčerpala a komerční biomasa rybí populace je dnes na historickém minimu a představuje malý zlomek toho, co by Baltské moře bylo schopno produkovat, kdyby nebylo odlovu. Toto moře potřebuje cestu k obnově, která bude podpořena jasně vyjádřenými cíli ohledně toho, jaké množství ryb a jejich velikost a věkové rozložení jsou bezpečné, přičemž budou plně zohledněny další známé ekosystémové aspekty. Musí skončit biomanipulace v měřítku celé mořské pánve. Místo toho by se Baltské moře mělo stát pilotní oblastí pro nové holistické řízení ekosystémů, které by upřednostňovalo rybolov pro lidskou spotřebu s nízkým dopadem a nové vědecké přístupy.

Nejrychlejším způsobem, jak zajistit bezpečnostní rezervu pro změny v souvislosti

s eutrofizací, znečištěním a zvyšující se teplotou vody, a co to znamená pro nejistotu ve vývoji rybí populace, je stanovit cílové hodnoty biomasy výrazně vyšší, než jsou v současné době používány. To lze a je nutno provést již dnes s využitím všech stávajících nástrojů a platných pravidel. Pravděpodobně bude třeba několik let snižovat současné úrovně celkového přípustného odlovu, ale nakonec obnovený a odolnější ekosystém přinese pobřežním rybářským komunitám a našim občanům obrovské výhody.

Posílení biomasy komerčních rybích populací v Baltském moři je rovněž nezbytné pro odolnost celého ekosystému, což je obzvláště důležité v rychle se měnícím klimatu. Oceán je jedním z významných propadů uhlíku, který pohlcuje téměř třetinu všech emisí CO2, které způsobíme. Zdravé populace volně žijících ryb mají zásadní význam pro udržení schopnosti moří vázat uhlík a jsou klíčové pro stabilizaci celé potravní sítě.

Silná rybí biomasa by rovněž zajistila potravinové zabezpečení v době geopolitické nestability. Přispěla by také k čistším a průzračnějším vodám, snížil by se tak výskyt mikrořas a obnovilo zdraví pobřežních ekosystémů.

Silnější rybí populace by rovněž stabilizovaly rybolov po hospodářské stránce tím, že by zajistily větší předvídatelnost úlovků v čase, čímž by se snížila zranitelnost rybářů a pobřežních komunit. Znamenalo by to také méně času stráveného rybolovem, snížení spotřeby pohonných hmot, a tím by se také připravila půda pro plynulejší ekologickou a spravedlivou transformaci směrem od závislosti na fosilních palivech.

Nová vědecká podpora a poradenství v měnícím se světě

Systém navrhování a rozvoje vědeckého poradenství vyžaduje reformu. Rada ICES poskytuje cenné hodnocení populací a upozorňuje na nejistoty, ale nepoužívá žádné rezervy v rámci předběžné opatrnosti. Tuto odpovědnost nesou manažeři, kteří opakovaně zvolili riziková rozhodnutí. Evropská komise proto musí uložit radě ICES povinnost poskytovat jasnější shrnutí rizik, nejistot a klíčových otázek týkajících se každého doporučení. Kromě toho již nelze považovat za dostatečné hodnocení jednotlivých druhů, pokud jsou zřejmé dopady na celý ekosystém. Poradenství se musí vyvíjet směrem ke skutečně ekosystémovému přístupu.

Tato změna je nutná. Řízení rybolovu příliš dlouho posuzovalo druhy izolovaně a nebralo v úvahu jejich úlohu v rámci širších ekosystémů, přestože jak v rámcové směrnici o strategii pro mořské prostředí, tak v SRP (od roku 2013) je zakotven ekosystémový přístup. Ptáci, savci a necílové druhy ryb jsou závislí na stejných zdrojích a při stanovování kvót musí být zohledněny jejich potřeby. Zdravé a rozmanité populace ryb jsou nepostradatelné nejen pro mořskou biologickou rozmanitost, ale také pro potravinovou bezpečnost v podmínkách klimatického stresu, a to jak pro lidi, tak pro ostatní druhy obývající Baltské moře.

Větší a vyváženější populace by z vědeckého hlediska umožnily bezpečnější a přesnější hodnocení potřeb ekosystému i úrovně biomasy, což by zabránilo současnému cyklu stanovování kvót, který udržuje populace blízko hranice vyčerpání stavu. Snížením složitosti smíšeného rybolovu, kde nejslabší složky populace snižují kvóty a omezují odvětví, by zdravější biomasa zajistila budoucnost i drobným pobřežním rybářům, kteří dnes nemohou ulovit ani přidělené kvóty. Silnější populace by zmírnily konflikty s přirozenými predátory, což by snížilo konkurenci o omezené zdroje.

Roztříštěná právní situace v námořní oblasti

Jedním z klíčových problémů je právní nejasnost týkající se víceletého plánu a jeho vztahu k rámcové směrnici o strategii pro mořské prostředí, společné rybářské politice (SRP) a vnitrostátním závazkům. Víceletý plán je přímo spojen s rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí, která stanoví povinnost, že při rybolovu je nutné předcházet zhoršování stavu ekosystémů a chránit biologickou rozmanitost, potravní sítě a strukturu, věkové a velikostní rozdělení rybích populací. V praxi jsou však tyto požadavky považovány spíše za kýžený ideál než za závazné. Je proto třeba vyjasnit hierarchii a vzájemné působení mezi víceletým plánem, rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí, společnou rybářskou politikou a vnitrostátními opatřeními, aby byla zajištěna soudržnost právních předpisů a vymahatelné výsledky namísto cílů stanovených na základě vlastního uvážení.

Navzdory dobrým úmyslům se v rámci víceletého plánu řízení Baltského moře nepodařilo zajistit udržitelný rybolov. S výjimkou sledě obecného v Rižském zálivu a do jisté míry i populace platýse velkého většina komerčních populací ryb se snižuje nebo se již vyčerpala. Toto prohlášení je podloženo vědeckým doporučením rady ICES, uceleným přezkumem komise HELCOM 2023 a podkladovými studiemi předloženými výboru PECH. Problémem není nezákonný rybolov, ale systémový nadměrný rybolov v rámci politicky dohodnutých celkových přípustných odlovů. Ačkoli je Evropský parlament spolunormotvůrcem, zatím se zdržel vyslání silných signálů nesouhlasu Radě. V této zprávě se argumentuje, že tyto signály jsou nyní nezbytné. Hlavní cíl víceletého plánu, kterým je udržet lovené druhy nad úrovní, která může zajistit maximální udržitelný výnos (MSY), nebyl splněn a rybáři zůstali bez úlovků a příjmů. Namísto toho rozhodnutí běžně ignorovala zásadu předběžné opatrnosti, překračovala prahové hodnoty, jako je Btrigger, a podkopávala zdraví ekosystémů, čímž ohrožovala nejen cílové populace ryb, ale i širší mořské prostředí.

Pacient – Baltské moře – je v našich rukou. Utrpěl ztráty životně důležitých funkcí, například když populace tresky obecné překročily bod naléhavé péče. Je třeba zastavit vnitřní krvácení a obnovit jeho dýchací soustavu. Tento pacient již nepotřebuje dlouhé debaty o tom, jaká léčba by se měla vyzkoušet nebo jaká další vyšetření by se měla provést. Odborníci mají jasno, jak jen to jde: tento pacient potřebuje okamžitou pomoc.